

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 9Co/144/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7222201638
Dátum vydania rozhodnutia: 05. 06. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dana Popovičová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2024:7222201638.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dany Popovičovej a členiek senátu JUDr. Gizely Majerčák a JUDr. Aleny Mikovej v spore žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom v C. D., E. XXX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Ján Klučka, CSc., s.r.o., so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4 proti žalovanej: Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o zaplatenie 10.000,00 eur, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 27.3.2023 č.k. 44C/8/2022-123 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania.

Žalobca má nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanej v celom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 2.000,00 eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 100%, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal voči žalovanej zaplatenia 10.000,00 eur za porušenie práva Európskej únie z dôvodu, že žalobca pracoval u žalovanej nad zákonom povolený limit pracovnej doby stanovenej v čl. 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

3. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním vzal za preukázané, že žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky, vykonáva stálu štátu službu v Košiciach aj na pozícii technik- strojník. Žalobcovi sú nerovnomerne rozvrhované služby takým spôsobom, že na 16,5 hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 7,5 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku v jednej 24 hodinovej zmene. Služobné pohotovosti sú určované na čas nočných hodín od 22:30 hod. do 5:30 hod. V prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa služobná pohotovosť za prácu nadčas. Hasiči teda strávia na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Keďže sa striedajú tri hasičské zmeny - prvá, druhá a tretia zmena, každý tretí deň odslúžia hasiči v jednotlivých hasičských zmenách 24 hodín a následne majú dva dni voľna.

4. Z prehľadu týždennej dochádzky žalobcu vyplynulo, koľko hodín žalobca mesačne odpracoval v rámci služobného času, resp. koľko hodín strávil na pracovisku - počet hodín strávených na pracovisku v rámci služobného času a pracovnej pohotovosti v rámci februára - decembra 2019 - 175 hodín, 192 hodín, 144

hodín, 192 hodín, 183 hodín, 216 hodín, 144 hodín, 248 hodín, 168 hodín, 224 hodín, 168 hodín, v rámci januára- decembra 2020- 224 hodín, 192 hodín, 216 hodín, 216 hodín, 192 hodín, 190 hodín, 192 hodín, 192 hodín, 168 hodín, 240 hodín, 168 hodín, 96 hodín, v rámci januára- decembra 2021 - 240 hodín, 48 hodín, 72 hodín, 168 hodín, 168 hodín, 104 hodín, 232 hodín, 216 hodín, 147 hodín, 192 hodín, 144 hodín, 207,48 hodín, január 2022- 208 hodín. Celkový čas žalobcu strávený na pracovisku súd zistil z prvého riadku toho - ktorého mesiaca od 7.00 hod. do 7.00 hod., ktorý tak predstavoval 24 hodín vrátane pracovnej pohotovosti od 22:30 hod do 5:30 hod. (druhý riadok dochádzky), resp. iný čas strávený na pracovisku a tretí riadok, ktorý tiež zahŕňa odpracované hodiny. Pri zisťovaní priemerného týždenného pracovného času v rámci šesťmesačného referenčného obdobia súd vychádzal z počtu dní v mesiaci so zohľadnením neutrálneho obdobia (t.j. dovolenka a práceneschopnosť), ktoré sa nezarátavajú. Do úvahy tak súd vzal počet dní v období februára - jún 2019- 28 dní, 30 dní, 22 dní, 31 dní, 30 dní, v období júl- december 2019- 30 dní, 24 dní, 30 dní, 30 dní, 29 dní a 29 dní, v období od januára- júna 2020- 30 dní, 28 dní, 30 dní, 30 dní, 28 dní a 30 dní, v období od júla- decembra 2020- 29 dní, 29 dní, 30 dní, 30 dní, 27 dní, 28 dní, v období od januára- júna 2021- 31 dní, 15 dní, 19 dní, 28 dní, 27 dní a 30 dní, v období od júla- decembra 2021- 31 dní, 31 dní, 30 dní, 30 dní, 29 dní a 30 dní, v januári 2022- 31 dní.

5. Podľa týchto údajov priemerný týždenný pracovný čas žalobcu v rámci jedného mesiaca (pri zohľadnení pracovného času v tom - ktorom mesiaci - ich súčet vydelení priemerným počtom týždňov pri počte 31 dní v mesiaci 4,43, pri počte 30 dní 4,29, pri počte 29 dní 4,14, pri počte 28 dní 4, pri počte 27 dní 3,86, pri počte 24 dní 3,43, pri počte 22 dní 3,14, pri počte 19 dní 2,71, pri počte 15 dní 2,14) prevyšoval 48 - hodinový týždenný pracovný čas počas žalovaného obdobia (2/2019 - 1/2022) v júli 2019, v období september 2019- december 2019, v januári 2020, marec- apríl 2020, v októbri 2020, januári 2021, júli 2021, auguste 2021 a decembri 2021. Priemerný 48 - hodinový týždenný pracovný čas počas žalovaného obdobia (2/2019 - 1/2022) bol v rámci jednotlivých období od januára do júna a od júla do decembra (súčet zistených odpracovaných hodín v rámci referenčného obdobia a vydelení počtom týždňov na to pripadajúcich) tohto ktorého roku prekročený v období od júla do decembra 2019 a od januára do júna 2020.

6. Po právnom posúdení veci v zmysle čl. 7 veta druhá a tretia, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, čl. 1 bod 2, 3, čl. 2 bod 1, čl. 6 písm. b/, čl. 16 písm. b/, čl. 17 písm. b/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „Smernica“), § 11, § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka, § 85 ods. 1, § 86 ods. 1, 2, § 91 ods. 1, 3, § 92 ods. 1, 2, § 97 ods. 1 písm. h/, § 103 ods. 5, § 122 ods. 1, 2 zák. č. 315/2001 Z.z. dospel k záveru, že žaloba je čiastočne dôvodná.

7. V prvom rade sa súd prvej inštancie zaoberal splnením procesnej podmienky ohľadom právomoci súdu vec prejednať, keďže ide o konanie o súlade vnútroštátneho normatívneho právneho aktu a Smernice ako normatívneho právneho aktu Európskej únie, ktorú skutočnosť namietal žalovaný a dospel k záveru, že nárok žalobcu tak, ako ho skutkovo vymedzil, nemôže v slovenskom právnom systéme prejednať a rozhodnúť žiaden iný orgán ako všeobecný súd. Žalobca v danom prípade neuplatnil mzdový nárok, ale nárok na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť porušením únijnového práva. Jedine všeobecný súd je v zmysle § 3 C.s.p. oprávnený (a povinný) rozhodnúť o tom, či bola jednotlivcovi spôsobená škoda nesprávnym prebratím práva Európskej únie, jeho nerešpektovaním, a v akej výške.

8. Prednosť komunitárneho práva, jeho priamy účinok, ako aj celý inštitút zodpovednosti členského štátu a uplatňovania si náhrady škody poškodenými subjektmi nie sú upravenými v zakladajúcich zmluvách, ani v aktoch inštitúcií EÚ a vyplývajú výlučne z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev. Táto judikatúra vychádza predovšetkým zo zásady pacta sunt servanda a zo zásady komunitárnej lojality, ktoré sú zakotvené v článku 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej len „Zmluva o založení ES“), a na základe ktorých sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy alebo z činnosti inštitúcií spoločenstva a zdržať sa „akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov zmluvy“ alebo ktoré by mohli ohroziť reálny účinok komunitárneho práva.

9. Povinnosť aplikácie komunitárneho práva Súdny dvor vysvetlil po prvýkrát v prípade Simmenthal (106/77, 9.3.1978, Zb, s, 629), v ktorom riešil dôsledky priamej aplikovateľnosti ustanovení komunitárneho práva v prípade, ak bola s nimi v rozpore vnútroštátna norma. Priama aplikovateľnosť

komunitárneho práva v tomto prípade podľa Súdneho dvora znamená, že „normy komunitárneho práva musia disponovať úplným účinkom, a to rovnakým spôsobom vo všetkých členských štátoch počnúc od ich vstupu do platnosti a počas celého obdobia ich platnosti“, akoby boli súčasťou právneho poriadku uplatniteľného na území jednotlivých členských štátov“ (bod 14 rozsudku Simmenthal), pričom majú vyššiu právnu silu ako normy vnútroštátne. To znamená, že vnútroštátna norma odporujúca komunitárnej norme nemôže byť právoplatne aplikovaná. Súdny dvor ďalej zdôraznil, že každý vnútroštátny súd je ako orgán členského štátu „v medziach svojich právomocí povinný aplikovať komunitárne právo ako celok a chrániť práva, ktoré priznáva toto právo jednotlivcom tak, že nesmie aplikovať žiadne skoršie alebo neskoršie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s komunitárnym právom“ (body 16 a 21 rozsudku Simmenthal).

10. Zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna. Členský štát sa jej teda nemôže za žiadnych okolností zbaviť, ani sa z nej nemôže exkulpovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil.

11. V slovenskom právnom poriadku vyplýva podľa názoru súdu prvej inštancie slovenským súdom povinnosť dodržiavať komunitárne právo z článku 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na základe ktorého sú sudcovia pri rozhodovaní viazaní aj medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2, t.j. Zmluvou o Európskej únii, Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva, aj ostatnými prameňmi primárneho práva Európskej únie. Okrem toho § 2 ods. 1 zákona č. 416/2004 Z. z. o Úradnom vestníku Európskej únie ustanovuje nevyvráťiteľnú právnu domnienku znalosti právne záväzných aktov, ktoré boli v tomto úradnom vestníku uverejnené. Na predchádzajúce ustanovenia nakoniec nadväzoval aj § 121 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, ktorý zbavoval povinnosti dokazovať právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie a v súčasnosti je to Civilný sporový poriadok vo svojom ustanovení § 186 ods. 1. Právomoc súdu je preto daná.

12. Pokiaľ žalovaný namietal nedostatok pasívnej vecnej legitímácie v spore, súd prvej inštancie mal za to, že táto je daná, nakoľko Slovenská republika ako členský štát zodpovedá za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečovanie dodržiavania a rešpektovania práva EÚ. Na tom nič nemení ani možnosť žalobcu domáhať sa škody aj priamo od svojho (verejnoprávneho zamestnávateľa) ako porušiteľa záväznej Smernice Európskej únie s priamymi účinkami, ktorá skutočnosť však nevyklučuje zodpovednosť členského štátu.

13. Súd sa ďalej zaoberal námietkou žalovaného, či sa na daný prípad aplikuje Smernica 2003/88/ES. Podľa názoru súdu výklad pôsobnosti jej aplikácie žalovaným je nesprávny, keď čl. 1 ods. 3 Smernice odkazuje na pozitívne vymedzenie čl. 2 smernice 89/392/EHS, negatívne vymedzenie upravuje výslovne („táto smernica sa nevzťahuje na námorníkov definovaných v smernici 1999/63/ES bez toho, aby bol dotknutý článok 2 ods. 8 tejto smernice“). ESD v Rozsudku Fuß uviedol, že z rozsahu úpravy tejto smernice nie sú vyňatí ani hasiči (ako tvrdí v rámci svojej procesnej obrany žalovaný, resp. že na hasičov sa smernica nevzťahuje), keď v bode 33 konštatuje, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník. Minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia článku 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i. C-397/01 až 103/01, s. I-8835, body 98 a 100, ako aj Fuß, už citovaný, body 33 až 35 a 38). V bode 38 Rozsudku ESD C-429/09 Súdny dvor konštatuje, že za týchto podmienok má pracovník, ako je G. Fuß, ktorého v zásahovej službe zamestnáva Stadt Halle, právo sa priamo dovolávať ustanovení článku 6 písm. b) Smernice 2003/88 voči takému verejnoprávnemu zamestnávateľovi na účely dodržania práva na priemerný pracovný čas neprekračujúci 48 hodín, ktoré vyplýva z tohto ustanovenia (rozsudok Fuß, bod 60). Aplikácia smernice v tomto prípade je teda daná.

14. Kľúčovou otázkou v spore podľa názoru súdu prvej inštancie bolo, či do pracovného času, resp. služobného času sa zarátava aj doba pracovnej pohotovosti. V tomto smere odkázal na ustálenú súdnu prax Krajského súdu v Košiciach (sp.zn. 6Co/60/2022, 5Co/15/2022, 5Co/28/2020 a iné), ale tiež rozhodnutie Súdneho dvora EÚ v rozsudku C-429/09, ktorý potvrdil, že pracovná pohotovosť tvoriaca

súčasť týždenného pracovného času v spojení s ďalším „riadnym“ pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas. Rovnako aj vo veci C-437/05, týkajúcej sa pracovnej pohotovosti lekárov na pracovisku Súdny dvor uviedol, že „pracovná pohotovosť, ktorú pracovník vykonáva v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa musí považovať ako celok za „pracovný čas“ v zmysle smernice 93/104/ES nezávisle od toho akú prácu dotknutá osoba skutočne vykonávala v priebehu pracovnej pohotovosti“ (bod 27 Rozsudku ESD vo veci 437/05 z 11.1.2007). Vo veci týkajúcej sa právneho posúdenia režimu pohotovosti lekárskeho záchranára (C-397/01, Pfeiffer) ESD uviedol, že „...časy pracovnej pohotovosti na pracovisku treba v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času“ (bod 95 Rozsudku ESD C-397/02 z 5.10.2004). V dôsledku takého prístupu je zrejmé, že podľa ESD je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník skutočne vykonáva na svojom pracovisku, skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a by mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby. Preto je tieto povinnosti potrebné považovať za výkon pracovnej činnosti pracovníka (Rozsudok ESD C-14/04, Dellas. bod 48, 58).

15. Pokiaľ sa žalovaná bránila tým, že u žalobcu nedošlo k porušeniu práva v dôsledku nesprávneho prebratia Smernice do slovenského právneho poriadku tvrdiac, že do zákona č. 315/2001 Z.z. sa ustanovenia Smernice o 48 – hodinovej týždennej pracovnej dobe hasičov premietli, súd uzavrel, že z ust. § 85 zák. č. 315/2001 Z.z. vyplýva, že služobným časom príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Z aplikácie ust. § 92, § 86 ods. 2 spomínaného zákona vyplýva, že služobná pohotovosť sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže „bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase“. Služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že v nej bude povolaný. Z ust. § 122 spomínaného zákona vyplýva, že existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Ust. § 103 spomínaného zákona výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho ods. 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (§ 103 ods. 5 v spojení s § 122 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z.z.).

16. Z uvedeného možno podľa názoru súdu logicky vyvodit' záver, že Smernica nebola správne prebratá. Žalobca ako príslušník Hasičského záchranného zboru spadajúceho pod Ministerstvo vnútra SR má Smernicou garantované právo na 48 – hodinový pracovný čas. Nesprávne prebratie Smernice do zákona a jej dodržiavanie vyvoláva zodpovednosť žalovanej za nesprávnu transpozíciu pri úprave pracovného času služobného pomeru žalobcu.

17. K tvrdeniu žalovaného o povinnosti súdu preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu, pričom odkazuje na rozsudok ESD C - 46/93 Brasserie du Pecheur a Factortame súd uviedol, že na rozdiel od žalovaného, rozsudok Fuß na rozsudok C - 46/93 Brasserie du Pecheur a Factortame v tejto súvislosti neodkazuje. Žalobca si pritom podal už v poradí druhú žalobu, pričom od apríla do novembra 2022 nastala zmena, keď pracovali len 12 hodinové zmeny a všetko sa im rátalo do fondu pracovného času. Následne však rozhodnutím prezidenta Hasičského a záchranného zboru od decembra 2022 sa naspäť vrátili k 24 hodinovým zmenám s tým, že po tejto zmene má 2 dni voľna, ale stále len 16 hodín sa mu zarátava do fondu pracovného času. Je preto jeho voľbou, či sa bude domáhať svojho práva titulom náhradného voľna od zamestnávateľa alebo finančnej náhrady od štátu.

18. K námietke žalovaného, že podľa zákona č. 315/2001 Z.z. je stanovené referenčné obdobie šiestich mesiacov, čo nebolo v konaní sporné, súd uviedol, že aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa čl. 6, písm. b/ Smernice. Tento záväzok platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu, nakoľko žiadne ustanovenie Smernice nespája so zavedením referenčných období pre štáty možnosť nerešpektovať ich záväzok podľa čl. 6, písm. b/ Smernice.

19. Žalovaná vzniesla v konaní námietku premlčania a súd ustálil, že nárok za obdobie pred februárom 2019 je potrebné považovať za premlčaný z dôvodu uplynutia 3-ročnej všeobecnej premlčacej doby

v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka, berúc do úvahy, že žaloba bola podaná vo februári 2022. Vychádzajúc z toho, že priemerný 48 – hodinový pracovný čas bol u žalobcu jednoznačne prekročený v období od júla 2019 do decembra 2019 a od januára do júna 2022 uzavrel, že nárok žalobcu na náhradu škody je daný.

20. Pokiaľ žalovaná namietala, že v období výskytu pandémie COVID-19 a vyhlásenia núdzového stavu nemožno nárok žalobcu považovať v tomto období za opodstatnený, súd prvej inštancie uviedol, že táto skutočnosť nemá vplyv na aplikáciu Smernice medzi stranami sporu.

21. V ďalšom sa súd zaoberal otázkou, či na strane žalovanej je daná zodpovednosť za vzniknutú škodu a vychádzajúc z judikatúry Európskeho súdneho dvora skúmal existenciu práva na náhradu škody, ktorú vyvodil z čl. 6 písm. b/ Smernice, ktorý predstavuje právnu normu, ktorá jednotlivcom priznáva sociálne práva (viď rozsudok ESD C-429/09), ktorý konštatuje priamy účinok tohto článku Smernice. Uzavrel, že porušenie práva je dostatočne závažné, čo vyplýva z judikatúry Súdného dvora, podľa ktorej pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“. Zároveň je splnená aj tretia podmienka, ktorou je existencia priamej príčinnej súvislosti medzi porušením čl. 6 písm. b/ Smernice a škodou, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas dodržaný. V prejednávanej veci je žaloba podaná podľa názoru súdu prvej inštancie dôvodne, keď priemerný 48 – hodinový týždenný pracovný čas bol u žalobcu jednoznačne prekročený v období od júla 2019 do decembra 2019 a od januára do júna 2020, v dôsledku nesprávneho transponovania Smernice do slovenského právneho poriadku, čo malo jednoznačne negatívny dopad na žalobcu.

22. Pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z existencie práva žalobcu na odpočinok, súkromie a rodinný život, prihliadol na závažnosť ujmy, ktorá mu vznikla, následky zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a aplikujúc tieto kritéria uzavrel, že žalobca bol na jednej strane ukrátený o čas odpočinku, teda o čas, ktorý mohol tráviť s rodinou, resp. budovaním iných vzťahov, psychicky a fyzicky zregenerovať, čo samo o sebe je potrebné považovať za zásah závažný. Žalobca tento čas musel stráviť na pracovisku. Pri určení výšky náhrady prihliadol na dlhodobé trvanie tohto protiprávneho stavu, ktorý trval podľa tvrdení žalobcu niekoľko rokov, pričom zmena trvala len určitý čas po podaní tejto žaloby, avšak následne sa všetko vrátilo do stavu pred touto krátkou zmenou. Počas služobnej doby žalobca musel nonstop na telefóne a byť k dispozícii. V čase od 22,30 do 5,30 hod. síce mohol spať, avšak nejde o kvalitný spánok, nakoľko musí byť pripravený na výjazd. Za jednu hodinu takejto pohotovosti mu pritom patrí náhrada vo výške 1 eura. V prípade zásahu sa odmena navyšuje podľa tabuliek. Pri výjazde má navyše rizikový príplatok 2,5%. Tým, že veľa času trávi v práci, málo času trávi s rodinou. Má manželku a dve deti, syna a dcéru. Nevie si plánovať dovolenku, oslavu a pod. Nemôže si vziať ani pracovné voľno. Nemá možnosť odmietnuť vykonávať službu, nakoľko zložil prísahu, že bude pomáhať a tým by mohol ohroziť verejnú bezpečnosť. V prípade zvolania musí byť k dispozícii 24 hodín. Rovnako pokiaľ dôjde k živelnému pohromu, ktorá sa nedá predvídať alebo k nehode, musí byť k dispozícii a nastúpiť do práce. Z dlhodobého hľadiska má táto skutočnosť na neho negatívny vplyv.

23. Súd prvej inštancie považoval na základe týchto úvah za primeranú sumu 2.000,00 eur s prihliadnutím na skutočnosť, že sumy v podobnej výške sa priznávajú v iných skutkovo totožných prípadoch. Preto žalobe v tejto časti vyhovel. V zostávajúcej časti žalobu zamietol.

24. O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 2 C.s.p. a úspešnému žalobcovi priznal plnú náhradu trov konania, nakoľko výška náhrady závisela od úvahy súdu.

25. Proti tomuto rozsudku, a to proti vyhovujúcemu výroku a výroku o trovách konania v zákonnej lehote podala odvolanie žalovaná z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d/, f/ a h/ C.s.p. a odvolaciu súdu navrhla, aby rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietne. Uplatnila náhradu trov konania v celom rozsahu. Vytkla súdu prvej inštancie, že právo posudzovať, že zákon č. 315/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES nesprávne, nespadá do kompetencie súdu, resp. do kompetencie iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie. Súd totiž nemá zverenú právomoc na porovnanie súladu, resp. k právne záväznému vysloveniu nesúladu zákona so Smernicou vo všeobecnosti, ale ani v konkrétnom prípade. Súd si nemohol takýto záver osvojiť ako predbežnú právnu otázku, nakoľko dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet súdneho sporu, kde sa posudzuje len individuálny nárok na náhradu

škody či nemajetkovej ujmy. Súd sa nezaoberal otázkou, či do jeho právomoci patrí posudzovanie takto nastolenej otázky, preto rozsudok vykazuje znaky arbitrárnosti. Súd sa nesprávne vypořiadal s námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej. Je potrebné rozlišovať medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky ako dvomi samostatnými subjektmi, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Súd nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím Smernice“ a „aplikáciou Smernice“ a preto nesprávne vyvodil záver o zodpovednosti kompetentných orgánov za porušenie predpisov v procese preberania a následnej aplikácie Smernice. Prebratie Smernice sa premieta do podoby a textu právneho predpisu, ktoré musia byť s obsahom alebo znením Smernice v súlade. Pokiaľ sa teda žalobca domnieva, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala Smernicu do zákona, musel to žalobca preukázať. V takom prípade by muselo dôjsť k porovnaniu zákona so Smernicou. Žalobca uvádza, že zákon výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín. Táto skutočnosť však podľa žalovanej neznamena, že by Smernica nebola do zákona prebratá správne. Aplikácia Smernice znamená použitie konkrétnych článkov Smernice na konkrétny prípad. Porušenie Smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení, ak si adresát účinkov Smernice (zamestnávateľ) vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia Smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. Súd prvej inštancie si neuvedomil, že žalovaná pri preberaní Smernice neporušila žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda a tým ani zodpovednosť žalovanej za uplatnené nároky. Slovenská republika nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu Smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Nie je prípustné, aby sa zodpovednosť Slovenskej republiky odvodzovala od individuálneho prístupu inej osoby k pracovnoprávnym vzťahom konkrétneho zamestnanca. S poukazom na čl. 1 ods. 2 Smernice má odvolateľ za to, že z neho vyplýva vecná pôsobnosť Smernice, ktorá sa definuje ako okruh vzťahov, na ktoré sa má Smernica aplikovať. Otázka osobnej pôsobnosti, t.j. určenia jednotlivých odvetví činností, na ktoré sa má Smernica vzťahovať je upravená v čl. 1 ods. 3, 4 Smernice. Vychádzajúc z čl. 2 ods. 1, 2 Smernice, ktoré obsahujú negatívne vymedzenú otázku osobnej pôsobnosti a je možné vyvodiť, že táto Smernica sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Preto sa na žalovaného táto Smernica nevzťahuje. Vyplýva to z § 12 zák. č. 42/1994 Z.z., § 3 ods. 1, 2 zák. č. 315/2001 Z.z., § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2010 Z.z. Hasičský a záchranný zbor v zmysle týchto právnych predpisov, resp. jeho príslušníci vykonávajúci zásahovú činnosť plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarmi aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranárskych činností. V tej súvislosti poukázala na rozhodnutie vo veci C-429/09 BG. Fuss. Pokiaľ ide o nárok na náhradu škody má za to, že žalobca neosvedčil, že by mu vznikol takýto nárok. Sám žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil výšku škody, ktorá mu mala vzniknúť. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje „aktívna činnosť“, môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. V tej súvislosti poukázala na rozsudok Súdného dvora EÚ C- 46/93 a 48/93. Žalovaná má za to, že tabuľky predložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy. Dôkazné bremeno pritom zaťažuje žalobcu. Súd nedostatočne odôvodnil výšku priznanej sumy. V danom prípade nebola preukázaná existencia závažnej ujmy. Žalobca sa v danom prípade nedomáha ani, aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“. Žalobca nepreukázal ako súčasný stav zasahuje do jeho osobnostnej sféry, čo je základným predpokladom vzniku nemajetkovej ujmy. Nestotožnila sa ani s výškou priznaných trov konania.

26. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu navrhol potvrdiť rozsudok ako vecne správny. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, ktoré považuje za správne. Súd prvej inštancie sa správne vypořiadal s otázkou jeho právomoci, námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, s pôsobnosťou Smernice s poukazom na konkrétne prípady, transpozíciou relevantných článkov Smernice a správne stanovil aj výšku vzniknutej škody. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch predstavuje sekundárnu kompenzáciu žalobcu a je priznaná správne v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Tvrdenia žalovanej o odpočinku žalobcu počas pohotovosti je potrebné považovať za účelové. Z judikatúry Súdného dvora vyplýva, že čas, v rámci ktorého pracovník skutočne nevykonáva žiadnu činnosť v prospech svojho zamestnávateľa, nepredstavuje nevyhnutne „čas odpočinku“ na účely uplatnenia Smernice. V rámci času pracovnej pohotovosti sa pracovník, ktorý je povinný zdržiavať sa na pracovisku a byť okamžite k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, musí zdržiavať mimo svojho rodinného

a sociálneho prostredia a má len malý priestor zorganizovať si čas. Ustanovenia Smernice nemožno vykladať reštriktívne v neprospech práv, ktoré pracovníkovi vyplývajú z tejto Smernice.

27. Žalovaná v reakcii na vyjadrenie žalobcu zotrvala na svojej odvolacej argumentácii.

28. Žalobca v reakcii na vyjadrenie žalovanej zotrval na svojich doterajších vyjadreniach.

29. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací prejednal odvolanie žalovanej bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) v rozsahu danom v ust. § 379 a § 380 C.s.p., z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolanie nie je opodstatnené.

30. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 5.6.2024 o 9,35 hod. v pojednávacej miestnosti č. dv. 210/II. poschodie, pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené dňa 30.5.2024 na úradnej tabuli a webovej stránke Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 219 ods. 3 C.s.p.

31. Žalovaná uvádza odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d/, f/ a h/ C.s.p., teda že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

32. Odvolací súd po preskúmaní odvolania dospel k záveru, že žalovanou namietané odvolacie dôvody nie sú naplnené.

33. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k správny skutkovým záverom, z ktorých vyvodil, že žalobcovi vznikla škoda v dôsledku porušenia únijnového práva nedostatočnou transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo dňa 4.11.2002 do slovenského právneho poriadku a vec aj správne právne posúdil, pokiaľ dospel k záveru o povinnosti žalovanej nahradiť žalobcovi vzniknutú škodu v podobe nemajetkovej ujmy. Konanie netrpí vadou, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

34. Na zdôraznenie správnosti rozsudku v napadnutej časti, ktorým bolo čiastočne čo do zaplatenia sumy 2.000,00 eur vyhovené návrhu žalobcu a k odvolacím námietkam žalovanej odvolací súd dopĺňa nasledovné:

35. Pokiaľ žalovaná namieta nedostatok vecnej pasívnej legitímácie, k tomu je potrebné uviesť, že z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Za splnenia zákonných predpokladov štát musí s výhradou nároku na náhradu škody, ktorá má základ priamo v práve únie, napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu, pričom podmienky náhrady škody sú stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách a nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy.

36. Pokiaľ teda žalobca odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, môže sa dovolávať zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu za škodu mu spôsobenú.

37. V danom prípade nebolo sporné, že žalobcovi boli rozvrhované služby takým spôsobom, že na 16,5 hodinovú riadnu službu služobného dňa nadväzovala určená 7,5 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku v jednej 24-hodinovej zmene. Služobné povinnosti mu boli určované aj na čas nočných hodín v prípade, že počas služobnej pohotovosti bol vyhlásený poplach a bol vyslaný na zásah, kedy sa služobná pohotovosť zmenila na prácu nadčas a žalobca strávil na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Z dôkazov predložených žalobcom, obsiahnutých v spise a na ktoré poukázal aj súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku vyplýva, že žalobca odpracoval za obdobie, za ktoré nemožno nárok žalobcu považovať za premlčaný (od júla do decembra 2019 a od januára do júna 2020) viac ako je týždenný limit dovolený právom únie, vykonávaním služobnej pohotovosti na pracovisku.

38. Zákon č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbere v ustanovení § 85 až 94 upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním na povinný: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi služobnými dňami, dĺžku nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátnu službu nadčas, služobnú pohotovosť a dovolenku. Podľa prílohy č. 4 bod 6 zákona do jeho znenia bola prebratá smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

39. Javí sa teda, že vnútroštátna právna úprava je v súlade s právom únie, avšak z výkladu pojmu „pracovný čas“ nevyplýva, aby služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času, a práve v tom spočíva rozpor s právom Únie.

40. Článok 2 ods. 1 a 2 Smernice 2003/88/ES vymedzuje „pracovný čas“ ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti...“ a „čas odpočinku“ ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Rozlišovanie je podľa toho, či sa jedná o čas, ktorý je pracovným časom alebo čas, ktorý nie je pracovným časom. Normotvorca teda nestanovil žiadnu ďalšiu kategóriu pomocou ktorej by umožnil určité rozlišovanie. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci C-518/15 uviedol, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica síce určuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmov „pracovný čas“. Účelom smernice je zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

41. Vnútroštátna úprava v zákone č. 315/2001 Z.z. umožňuje zamestnávateľovi rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v článku 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES. Treba preto konštatovať, že žalovaná ako členský štát Európskej únie v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, konkrétne príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času stanovenej v článku 6 písm. b/ smernice.

42. Vo vzťahu k pôsobnosti smernice na hasičov, teda aj na žalobcu, resp. príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, odvolací súd poukazuje na výklad uvedený v rozsudku Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 z 5.10.2004 Pfeiffer a iní.

43. Článok 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 Smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391/EHS sa v zmysle článku 2 ods. 1 uplatňuje na „všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecné uvedené činnosti služieb (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.). Ako vyplýva z odseku 2 prvého pododseku tohto článku neuplatňuje sa uvedená smernica tam, kde sú s ňou nevyhnutné v rozpore charakteristicky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napr. v oblasti civilnej ochrany.

44. Na činnosť vykonávanú žalobcom v rámci služobného pomeru sa táto výnimka nevzťahuje. Cieľom smernice je zlepšiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov pri práci. Výnimky z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 v prvom pododseku je potrebné vykladať zužujúco. Okrem iného článok 2 ods. 2 prvý pododsek Smernice 89/391/EHS nevylučuje z pôsobnosti smernice služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, a charakteristicky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedená výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku. Ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napr. katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Niet preto pochybností, že služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

45. Za nesprávny je preto potrebné považovať názor žalovanej, že na hasičov, ktorí sa podieľajú aj na civilnej ochrane obyvateľstva sa Smernica nemôže vzťahovať, a preto žalobcovi nemohla vzniknúť škoda. Významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, z ktorých vyplynulo, že spomínaný článok 2 ods. 2 Smernice 89/391 nevylučuje z jej pôsobnosti

služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení Smernice“ (C-397/01). Činnosti, vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby (okrem prípadov výnimočných okolností) patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, takže článok 6 písm. b) tejto Smernice bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

46. Správne súd prvej inštancie dospel k záveru, že v prejednávanej veci vznikla žalobcovi nemajetková ujma, ktorú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

47. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na ochranu zdravia, ktoré v článku 40 Ústavy SR zaväzuje štát zabezpečiť jeho realizáciu predovšetkým prostredníctvom právnej úpravy materiálnych a inštitucionálnych predpokladov nevyhnutných na jeho efektívny výkon.

48. Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky (článok 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv).

49. Je preto potrebné sa stotožniť so záverom súdu prvej inštancie, že žalobcovi nepochybne vznikla nemajetková ujma spočívajúca v porušení jeho základného osobnostného práva - práva na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity a súkromia spočívajúca v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

50. S prihliadnutím na to, že právo na odpočinok žalobcu bolo permanentne za požadované obdobie spätne porušované a žalobca plní v spoločnosti zodpovedné úlohy, ktoré vyžadujú nasadenie vlastného života, je o to viac dôležitejšie, aby mal možnosť po práci si odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, súkromiu, rodine, resp. vykonávaniu aktivít, ktoré nemusia súvisieť ani s výkonom jeho povolania. Vychádzajúc z toho, že za uplatnené obdobie bol permanentne prekračovaný týždenný limit dovolený právom únie, je náhrada nemajetkovej ujmy predstavujúca sumu 2.000,00 eur aj podľa názoru odvolacieho súdu primeraná.

51. V danom prípade bol žalobca úspešný čo do základu uplatneného nároku, pričom výška súdom priznaného plnenia závisela len od úvahy súdu, preto možno konštatovať, že žalobca bol v konaní úspešným. Žalobcovi preto patrí plná náhrada trov konania vo vzťahu k neúspešnej žalovanej z prisúdenej sumy.

52. Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd potvrdil rozsudok v jeho napadnutej vyhovujúcej časti vrátane výroku o trovách konania podľa § 387 ods. 1 C.s.p. ako vecne správny.

53. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. a úspešnému žalobcovi priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnej žalovanej.

54. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).